

Vasutasok, gyári és ipari alkalmazottak és munkások hetilapja.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
Helyben és vidéken postaküldéssel . . . 12 frt.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaság* 2000 koronára vannak biztosítva.

Felelős szerkesztő:
benedekfalvi dr. LUBY GYULA,
köz- és váltó-ügyvéd,
a m. kir. államvasutak titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.

Beszámoló.

Harmadik hónapja immár, hogy felvettük a harcot az emberek közönyével és nemtörődömségével. Harmadik hónapja, hogy nyílt sisakkal küzdünk azok ellen, a kik alacsony, féltett önérdékből nem áttallottak koholt rágalmakkal azon igyekezni, hogy tiszta, nemes törekvéseinkre árnyat vessenek. És most végig tekintve eddigi törekvéseink eredményein, megnyugtató érzés fog el bennünket, melyből új erőt merítünk a további küzdelemhez. Látjuk, hogy nem ártanak sem a rosszakaratú híresztelések, sem a titokban ólálkodók rágalmi, de legyőzve minden akadályt, mely komoly, önzetlen, igazán emberbaráti törekvéseinknek útját állotta, oda értünk, hogy napról-napra nő a „Kitartás“ híveinek száma, napról-napra növekszik azok tábora, kik belátják, megértik, hogy mit akarunk! Nem ígértünk nagy hangú frázisokkal lehetetlen, csábító dolgokat, nem használtuk a reklám egy utálatos fegyverét sem, hogy meggyőzzük az embereket céljaink mivoltáról. Nyíltan, becsületesen dolgoztunk, s a mi becsületes törekvéseinknek, a mi nyílt őszinteségünknek meg is van immár az eredménye. Oda jutottunk, hogy nemsokára szövetkezetté alakulhatunk, a mikor szentesített alapszabályokkal működhetünk s a mikor már aztán tagfelvételeket csak úgy eszközölünk, ha az ránk, mint szövetkezetre, előnyösnek mutatkozik. Akkor már orvosilag fogjuk tagjainkat megvizsgáltatni s ha az felvehetőnek tartja a jelentkezőt, akkor a választmány fog felvétele felett határozni.

Az alapszabályok munkában vannak s a munkálatok immár befejezéshez közelednek. A

ki tudja azt, hogy egy szövetkezet alapszabályait mily óvatosan és körültekintően kell körülírni, az nem fog csodálkozni azon, hogy mostanáig nem készülhettünk el vele. Mert az alapszabály a szövetkezet lelke, a melyhez sem kételynek, sem bizonytalanságnak férnie nem szabad. Mint szövetkezet, mindenki tudja, hogy nyilvános számadástételre lesziünk kötelezve s minden tettért, minden vonásért tartozunk a nyilvánosság és a törvény előtt számot adni. Mi pedig eddig is úgy dolgoztunk, mintha már szövetkezet volnánk. Bárki eljöhet, megtekinteni működésünket, ügyvezetésünket s látni fogja, hogy az a legszigorúbb követeléseket is kielégíti. A kiadóhivatal, a pénztár, a szerkesztőség úgy el van egymástól teljesen különítve, mint hogy ha teljesen külön álló intézmények volnának, pedig mindnyájan egyért, a közjóért, a szegény emberek boldogulásáért fáradozunk.

Ime, idáig jutottunk, alig pár havi működésünk alatt. A szövetkezet megalakulása most már csak idő kérdése. Legyőzve, elhárítva minden akadályt, minden aggodalmat, halad a „Kitartás“ nemes útján előre, a becsületes munka biztos sikere elé.

Most még csak arra kérjük tagjainkat, hogy igyekezzenek ismerőseiket, barátait, rokonaikat felvilágosítani a felől, hogy micsoda előnyökben részesül, ha mielőbb a „Kitartás“ zászlója alá áll és micsoda hátrányokkal járhat egy napi késedelem is. Mert ha szövetkezetté alakultunk, a felvételek azonnal nehezebbek lesznek, mivel egy már megalakult szövetkezetnek azon kell lenni, hogy minél kedvezőbb feltételeket állapítson meg önmaga számára s minél kedvezőbb létalapot teremtsen magának. Azon-

kívül, ha szövetkezetté alakulásunk után bárkit is felveszünk tagnak, az első évben mindenkor csak baleset ellen lesz az illető biztosítva, míg a többi kedvezményekben csak belépésüktől számított második évtől kezdve részesülnek fokozatosan.

Igyekezzenek tehát mindenki mielőbb körénk csoportosulni, hogy ne legyen később megbánásra oka. Ime, alig három hónap alatt már háromszor nyújtottunk segílyt. Ki tudja, mely pillanatban ér utól a szerencsétlenség olyan embert, ki azt hiszi, hogy ráér még belépni a „Kitartás“-ba.

Mindnyájunk felett úr a végzet, mindnyájunkat érhet szerencsétlenség, biztosítsuk tehát mielőbb magunkat és családjunkat a minden perczen bekövetkező szerencsétlenség ellen.

A pálinka és a közerkölcsök.

Magyarország közerkölcsei állapotára alig van szembeölőbb bizonyíték, mint az alábbi statisztika.

Magyarország népessége 1890-ben 17,614.308 lelket tett ki. Társadalmunk átlag évenként 175,000.000 frtot költ el szeszes italra s a összes szeszes italokból 1894-ben átlag egy fejre 52 liter jutott, még pedig bor 23·8 liter, sör 14 liter és 5 liter tiszta alkohol, a mi megfelel 14 liter közönséges krumlipálinkának. Ehhez járul nagy mennyiségben a háziasszonyok által készített, de nem ellenőrizett különböző gyümölcspálinka.

Még 30 év előtt népünk lényegileg kitűnő borfogyasztó nép volt; úgy, hogy a pálinkafogyasztás csakis a nembortermelő vidékekre szorítkozott. Ma azonban siralmas képet nyújtanak a tiszta

magyarság által lakott vidékek is, mert a filokszéra elpusztítván a szőlőtőkét, a bor drágasága miatt, különösen a szegényebb munkásosztályok csakis a pálinka fogyasztására szorítkoznak. A veszedelmes krumlipálinka nagymértékű fogyasztása ma már általánosan pusztít s ha e veszedelemnek mihamarább gátot nem vetünk, népünk morális és fizikai degenerációja folyton növekedni fog.

A morális degenerációt mutatják egyébként a következő adatok: Csupán büntettek és vétségek miatt a magyar birodalomban elítéltek száma: 1891-ben 81,195 és 1897-ben 95,660. Ezek közül testi sértésért 1891-ben 22,053 és 1897-ben 25,880. A kihágások miatt Horvát-Szlavonország kivételével elítéltek száma: 1891-ben 262,207, 1897-ben 348,841. Ezekből ismét csupán a közrend és közszemérem elen, vagyis záróra megsértése, verekedés az utcán vagy nyilvános helyen, nem engedélyezett előadások megtartása, prostitució, részegség, állatkinzás miatt elítéltek száma: 1891-ben 29,205 és 1897-ben 40,366. Ha még tekintetbe vesszük, hogy nálunk a részeg emberek, különösen vidéken, csak ritkán kerülnek bíró elibe, az erkölcsi eldurvulás sötét képe tisztán áll előttünk, melyet még inkább növel Horvát-Szlavonország példája, hol 1897-ben kihágások miatt a királyi járásbíróóságok által elítéltek száma: 36,353, holott ez országnak népessége 21.12,431 lélek.

Nézzük továbbá az alkohol pusztítását. A ki gonddal megfigyeli az elítélteket, jól tudja, hogy a büntetetteknek legalább egyharmad része részeg állapotban követte el a cselekményt, ha azonban az egyes bűncselekményeket nézzük, azt látjuk, hogy a hatóságok ellen való erőszak 1574 esete közül, melyet 1897-ben megbüntettek, kétharmad része és a súlyos testi sértés 13,564 esete közül fele emberölés, rablás legnagyobb része részeg

Szerelmes a szívem.

I.

*Szerelmes a szívem,
Tudjátok-e kibe?
Egy szőke kis leány
Sötétkék szemibe.*

II.

*Ragyogó két szeme
Ennek a kis lánynak,
Bátran beillene
Egy szép csillagpárnak.*

III.

*Haja mint az arany;
Hófehér a lelke,
Mint a fehér rózsza
Az erény jelképe.*

IV.

*Szelíd, mint a galamb,
A melynek képibe
Isten a szent lelket
Az égből küldte le.*

V.

*Szeress kis galambom
Miként szeretlek én,
Forrjon össze szívünk
S örökre légy engém!*

Zsitvay Sándor.

Begyógyult sebek.

Az óra tizenkettőt ütött. János gazda fölriadt, összeborzadt, azután nyakig temetkezett a paplan alá. Majd erőt vett félelmén: kinyitotta szempilláit s lázban égő szemeit körül jártatta a szobában. A hold világított a kis ablakon át a szobába. Szomorú sápadt fényével bevonta a padló kis részét, onnan egy üres ágyhoz húzódott s éppen a vánkosnál pihent meg. János gazda követte szemével a sápadt fényt, de csak az ágy lábáig,

állapotban követték el. Az utcai verekedések rengeteg sok esetének háromnegyed részét részeg ember követi el, pedig csak a rendőrség által észlelt és megtorolt esetek száma kitesz évenként 20,000-et. Mily nagy veszteséggel jár az ezekért a cselekményekért kiszabott rövid tartamu büntetés a morál és a közgazdászati szempontjából.

Az ivás fölizgatja a szenvedélyeket és így szüli a büntetést. Nálunk ép úgy, mint másutt, a szombat este, továbbá vásár- és ünnepnapokon tömegesen követik el az erőszakos bűncselekményeket. Ekkor megtelnek a bűzhődt, poros füstös csapszékek, melyekben, mivel állandóan nyitva vannak, a nap bármely szakában leihatja magát a vendég. És milyen vendég! Különösen Budapest undok csapszékei iszonyú képet tárnak elének. Toprongyos, piszkos férfiak ott ölelkeznek félmeztelen asszonyokkal, a butító pálinkás poharakat egymás után öntik le a garaton, minek következménye az első stádiumban az erkölcstelen, illemsértő ének és táncz, azután következik a verekedés. Az uzsorások nagymestere, a pálinkamérő gyönyörrel nézi kedvelt vendégeit, a kik addig isznak, míg vadállatokká lesznek, aztán mint hitvány rongyokat kidobja őket az utcára, a hol ordítanak, ablakokat zúznak, azután következik az élethalálharcz a rendőrrel. De még kegyetlenebb a kép akkor, ha haza kerül az iszákos ember. A nőekkel és a gyermekekkel szemben elkövetett bántalmazások ezreit jegyezhetjük föl.

A korcsmáros pedig örömmel ereszt be még a gyermekeket is, a kik hazaviszik onnét a szesz italokat; még csalogatja is őket, hogy több legyen a haszon. A pohárral, üveggel és korsóval hazatérő gyermekek itt hallják a legocsmányabb szitkozódást, durva tréfákat és erkölcstelen énekeket, *de ők már otthonosak a bűn eme fészében* s mire ifjakká lesznek, részegesekké, gonosztevőkké is lettek. A korcsmáros által a gyer-

mekeknek kortyonként nyújtott pálinka a zsenge koruaknak iszonyú méreg, de ez a mérgezés nálunk nem érdekli sem a tanítót, sem a papot, sem a rendőrt, még kevésbé magát a szülőt!

tovább nem mert tekinteni. Tízszer is visszadőlt az ágyba, tízszer is fölkönyökölt vánkosára, de szive úgy összeszorult valahányszor odaért tekintete az ágy lábához, hogyönkéntelen be kellett csuknia szemét.

— Ugyan János, légy férfi, végy erőt fájaldalmon; ha a jó Isten úgy akarta, ha a jó Isten elvette, már azon nem segíthetsz, feküdj le János, aludj.

Így biztatgatta magamagát az öreg, lefeküdt, erősen beszorította pilláit s elhitette magával, hogy alszik. De csak pár pillanatra, mert azután hirtelen fölugrott, s egyenesen a szomszéd ágyra vetette tekintetét.

— Üres! Igazán üres! — Bolondos öreg János! Tán azt hitted visszatér a te kedvedért az áldott hitves, a felejthetetlen Mária néne. Azt hitted visszaküldi éjjelre, a ki elvette. Enyje bolondos öreg.

Szemeibe könnyek gyűltek, kócos, ősz haja ráborult homlokára.

— János! Ne sírj! No ne sírj!

Hiába vigasztalta önmagát, a köny csak pergett szeméből, letörölte öklivel az egyiket, jött helyébe másik. Levánszorgott reszkető tagjaival az égyből, odaborult felesége üres helyére s beletemette zokogó arcát a hideg, jéghideg

A munkaközvetítés statisztikája Ausztriában.

Az osztrák kereskedelmi miniszter a múlt év május hó 31-dikén tartott képviselőházi ülésen beterjesztette a munkásstatisztikáról szóló törvényjavaslatot, melynek értelmében a kereskedelemügyi miniszteriumban külön osztály feladata lesz a munkásstatisztikai adatok gyűjtése. A jelen politikai, illetőleg parlamenti viszonyok folytán nem valószínű, hogy ez a javaslat egyhamar törvényerőre emelkedjék, mindazonáltal az új hivatalnak elég teendő fog adni a jelenleg művelt munkásstatisztikai adatok gyűjtésének folytatása is. A tevékenység Ausztriában a munkásstatisztika terén, bár erre külön szervezet nem volt, már eddig is figyelemreméltó eredményeket mutatott fel. A különböző hatóságok ugyanis eddig is felkarolták a munkásstatisztika nevezetesebb feladatait, gyűjtöttek munkabéradatokat, foglalkoznak az ipartestületekkel, az ipari balesetekkel, betegsegélyező pénztárakkal, készítenek ipari katasztert stb.

Hogy az osztrák törvényhozásnak és kormányzatnak mily nagy szüksége van a munkásstatisztikára, arról a kereskedelmi miniszterium statisztikai osztályának legújabb kiadványa is tanuskodik. A parlament a munkaközvetítés céljából ismerni óhajtván ez intézmény állapotát Ausztriában, ennek kimutatásával a statisztikai osztályt bírta meg.

Adatgyűjtés szempontjából e mű a munkaközvetítő intézményeket négy csoportba osztja:

ágyruhába. — Most hirtelen megroppant a nyoszolya. Felkapta a fejét, s visszafojtott lélegzettel hallgatódzott. — Nem jön senki! Már hogy is jönne, mit is áltassa magát hiába. Le kék feküdni. S mintha megszegyelte volna magát a leselkedő hold előtt, háttal fordult az ablakhoz s vissza vánszorgott nyughelyére.

* * *

Csunya havas idő van odakünn. A széltől kergetett hópelyhek verik János bácsi ablakát, pedig alig, hogy elaludt.

Sűrűn hull alá a sok tiszta pehely. Elhelyezkedik egyik a másikra szépen, mintha be akarnák egészen temetni az ablakot. — Ha még egy marok hó röpül az ablakra, bezúzza biztosan, annyira megfeszült már a táblája A csapkodó szélnek megesik a szive, megfordul s vad bömböléssel repíti a hópelyheket ellenkező irányba. A rémes sóhaj felköltötte a vén János gazdát, felköltötte legédesebb álmából; s míg szemeit mindkét kezével dörzsöli, végig gondolja újból édes látományát. Megint maga elé képzei az öreg Mária nénit, fehér fodros, csipkés főkötőben, fekete perkál tiszta ruhájában, a mint tesz-vesz, motyog, kedvesen zsörtölődik a reggeli kávé fűzőgetvén a tűzhely tetején. S míg elmereng mindezen,

1. az iparszerűleg üzőtt, 2. az iprtestületek által, 3. egyletek által és végre másnemű intézetek által gyakorolt munkaközvetítést.

Az adatgyűjtési eljárás a következő volt: a közvetítést iparszerűleg üzőktől a kereskedelmi kamarák gyűjtötték be az adatokat. A munkásszövetségre, a szak- és önképző-egyletekre vonatkozólag a bécsi szövetségbizottság, a katolikus legényegyletre vonatkozólag pedig ezek központi szervezete vállalta el az adatgyűjtést.

Az adatgyűjtések a számszerű adatok tekintetében nem nagy sikerrel jártak, a minnek oka főleg az írásbeli feljegyzések hiányos volta, az adatgyűjtés céljának és a kérdőív tartalmának hiányos megértése volt.

Ausztriában az 1194 munkásegylet közül 249 foglalkozott munkaközvetítéssel, és pedig ezek legnagyobb része 1890 óta. Ezek hatnak kivételével díjtalanul teljesítették a közvetítést, 135 egylet 1895-ben mindössze 9928 munkást helyezett el. 23 egylet szállást, 7 azonkívül ételmezést, 3 mindkettőn kívül várótermet, 19 csakis várótermet, 44 utazási segélyt, 178 más pénzsegélyt bocsát a munkakeresők rendelkezésére. Tanoncokat csupán 36 egylet közvetít.

Az 514 munkás önképzőegylet közül csupán 16 gyakorol munkaközvetítést. A 182 katolikus legényegyletnek már nagyobb hányada, 67 közvetített munkát. Ezeken kívül még 227 más egylet foglalkozik közvetítéssel, közülök 195 díjmentesen, 10 csak tagjaival szemben díjmentesen, 22 pedig díj szedése mellett. A közvetítés csak mellékes célja 110 egyletnek. 194 egyletről megtudjuk, hogy 32,311 munkást helyezett el, 76-ról pedig azt, hogy 2582 munkakeresőnek 39,055 frtnyi segélyt adott.

Kiválóan érdekes intézményt mutat be a természetben ellátást nyújtó állomásokról szóló fejezet. Ez állomások hivatása a csavargást meg-

akadályozni. Körülbelül 15 kilométer vagy egy napi járás távolságban létesítvük a végre, hogy munkanélküli vándorlegényeknek, illetőségükre tekintet nélkül, éjjeli szállást és egy napi ételmezt nyujtsanak. Ott tartózkodásuk ideje alatt, mely 18 óránál több nem lehet, bizonyos egyszerűbb munkák végzésére kötelezvék. Az állomások vezetői pedig a lehetőséghez képest a vándorlók számára munkaalkalmat szereznek. Egyelőre csupán 7 örökös tartományban vannak ily állomások.

A mint látjuk, érdekes képét adja egy ilyen munkásstatisztika az állam ipari és kereskedelmi életének. Azt hisszük, felesleges azt bizonyítgatnunk, hogy mily fontos volna hazánkban is egy ilyen munkásstatisztikai hivatal felállítása. Beláthatatlan fontosságú egy ilyen hivatal működése nemcsak adminisztratív, de főleg szociális, társadalmi szempontokból is.

Valami a világnyelvről.

Régóta török a fejüket a nyelvtudósok azon, hogy egy általános, úgynevezett világnyelvet hozzanak az emberiség számára forgalomba, a melyen aztán a világ minden nemzete megértse egymást. Ennek a törekvésnek kétségkívül igen nagy gyakorlati célja van, a mennyiben úgy az ipar, mint a kereskedelem, de főleg a társadalmi élet óriási lendületet venne az által, ha minden nemzet fiainak egyetlen közös nyelve volna. A törekvés komoly, kivitele elé azonban óriási, csaknem legyőzhetetlen akadályok gördülnek. Arról pláne, hogy a nép minden egyes rétegében elterjedjen, évszázadokig, de még talán azon túl sem lehet szó. Legfőbb akadálya volna a világnyelv elterjedésének az erős nemzeti érzés, mely úgy az angolban, mint a francziában, németben, magyar-

észre sem veszi, hogy kinyílt a szoba ajtaja s belépett a szomszéd özvegye, a Kató néni.

Kató néni csendesen lépett be a szobába, nem zavarta szavával a vén János gazdát, azt hitte imádkozik az ágyában. Csak mikor megbizonyosodott, hogy a fájdalmas emlékekben merült el lelke, akkor szólította meg gyengéden:

— Adj Isten, komám uram.

János gazda kicsit megriadt; kiugrott az ágyból s hamarosan magára kapta gunyáját s csak mikor elkészült hiányos öltözékével, ment szomszédnője elé s két reszkető kezébe fogva annak ránczos kezét, érzékenyen megrázta azt:

— Adj Isten, komám asszony!

— Hogy aludt, komám uram?

— Köszönöm kérdését! Rosszul, nagyon rosszul. — Felelt János gazda siránkozóan, az után két kezét felemelve oda mutatott felesége üres nyoszolyájára s elszorult torkán alig tudott kitörni gyenge hangja.

— Egyedül! Nincs, nincs már senkim a világon! Itt hagyott örökre! Vissza se jött az éjjel Olyan borzasztó hideg volt, aztán milyen csúf idő lett reggelre.

Kató néne oda húzta az öreget a kopott kerevetre, leültette csendesen:

— János gazda, édes komám uram! Az Isten akarta úgy, ne fájlalja annyira, úgyis rövid már

az életünk, majd találkozunk, ott a túlvilágban újból velük.

— De mért kellett, hogy ő haljon meg előbb? Mért nem haltunk meg egyszerre, úgy a hogy annyiszor elképzeltem.

A szél végig sivitott a ház fölött, megrecsegette minden követ s a rideg szobában is mintha át lehetett volna érezni, hideg, kiméretlen csapkodását.

Kató néni felkelt, tüzet rakott s gyenge mellével fújta, élesztgette az üszköt. A vén János gazda oda állt melléje s ő is fújta, fújta mindig erősebben s bele zokogta fájdalmát a pislogó tűzbe.

— Emlékszik-e még, komám uram, Szent Mihálykor volt két éve, mikor elhalt boldogult uram — az Isten nyugosztalja — maga is átjött hozzám, maga is vigasztalt. Oda ült mellém a lóczára.

— Oda ültem melléje a lóczára — ismétlé a vén János gazda gépiesen s szemei elkalandoztak a távolba, mintha keresné a szoba szögletében a régi emlékeket.

— Igen; oda ült mellém a lóczára s azt mondta, ne sírjon komám asszony, ne epeszsze magát. Már ezen úgy sem változtathat . . . És én, én sírtam, végtelenül sírtam.

Kató nénének megeredtek újból a könnyei.

ban, oroszban stb. egyformán buzog. Nyelvében él a nemzet! Ezt hirdetik mindenütt s igaz is, hogy a történelem tanúsága szerint, a mely nemzet elfeledte nyelvét, az megszűnt önálló nemzet lenni.

Miután pedig minden nemzet önállóságra törekszik, nyelvét mindenki féltékenyen őrzi, sőt a nép tiszta, hamisítatlan nyelvén keresi és találja is meg önállóságának gyökerét. Hogy mégis az emberek világnyelvre törekszenek, annak legfőbb oka az, hogy az óriási mérveket öltött ipar és kereskedelemre bénítólag hat az a körülmény, hogy idegen országok fiait nem értik meg egymást, hacsak egy közös nyelvet nem találnak, a melyen mindnyájan értenek. Természetes dolog és a nemzetek nemzeti önérzetében fekszik az a törekvés, hogy minden nemzet azt szeretné, ha az ő nyelve fogadtatnék el világnyelvnek. Az a törekvés pedig úgy társadalmi, mint politikai akadályokba ütközik s így természetesen ki van zárva az a körülmény, hogy akár a francia, akár a német vagy angol nyelv fogadtatnék el a hivatalos világnyelv világnyelv gyanánt. Arra törekszenek tehát a világnyelv hívei és bajnokai, hogy egy minden más nyelvtől különálló nyelvet találjanak ki és rendszeresítsenek, a mely aztán mindenkiére kötelező legyen.

A nyelvnek értéke úgy a forgalomban, mint a civilizációban egyedül kiterjedésétől függ, a mi önként értetődik, hogy ismét az illető nyelv tulajdonának vagy nemzetének hatalmi állásával van összefüggésben. Ha egy nemzet nyelvét akarnák világnyelvvé tenni, úgy annak a nemzetnek oly universalis hatalommal kellene bírnia, mint a minővel hajdan a római birodalom idejében Róma bírt. Mindazonáltal egy általános forgalmi nyelvnek szükségességét és czélszerűségét mindenki belátja, és ha olyan létezne, nem volna szükséges, hogy ha valaki a civilizált

világban haladni akar, két-három, sőt több nyelvet kénytelen tanulnia. Ma az idegen nyelvek tanítása a modern nevelésnek egyik főtenyezője, mely daczára annak, hogy sok időt, pénzt és fáradságot igényel, általánosságban mégis kevés, mert könyvből idegen nyelveket tanulni teljesen lehetetlen.

Ennek a rendkívüli áldozatkészségnek egy igen csekély része elegendő volna arra, hogy egy jó és praktikus, általános forgalomban levő nyelvet megtanuljunk.

A kulturnépek ma már a nevelés, a szokások és hasonló tanulmányok és törekvések által oly közeli érintkezésben vannak egymással, hogy lehetséges volna most más nyelv szempontjából is egységet hozni köztük létre. Mert hiszen a természet bizonyára nem azért ajándékozta meg az embereket a beszélő tehetséggel, hogy egymást meg ne értsék.

A rómaiaknak köszönhetjük civilizációjunk összes alapjait és még ma is az összes kulturnyelvekben találunk számos latin kifejezést, melyek a nemzeti nyelvbe teljesen átmentek. Például: forma = forma, planta = palánta, porta = porta, parlament, méter, mind latin szavak, melyek a régi római kulturáról maradtak ránk.

Egy német tudós a közelmúltban szintén igyekezett egy világnyelv megteremtésén. Összeállította egy új világnyelv szótárát s írt hozzá egy egyszerű nyelvtant, a melynek szabályait az összes kulturnyelvekkel egybevetve, vonta le és állapította meg. Azt mondják, hogy a nyelv rendszere oly egyszerű és világos, hogy bárki is egy pár nap alatt elsajátíthatja. A ragok igen egyszerűen, legtöbbször az *I* vagy *le* rag használatát. Például *le* soldat = a katona, stb.

Ezen az alapon kiadott egy úti könyvet is, a mely épen a napokban jelent meg s a czélnek eléggé megfelelő. A szótárnak nemzetközi része

— Ne keseregjen, Kató néne! — Vigasztalta őt a vén János. De ő maga sem győzte szóval. Oda borult szomszéd asszonya vállaira és ősz haját simogatta remegő kezeivel.

* * *

Ki hitte volna, hogy oly hamar eljön a tavasz s utána a nyár? Kató néne most oda hozza a fehér-eperfa alá a kávé a vén János gazdának. Oda hozza a kis ebédet, a vacsorát is és ott költik el együtt azt a madár-étket, a mire még szüksége van a két öregnek. Estefelé azután elmennek sétálni a füzesbe s míg a kis madárkák bele zenegik életüket a légbe, addig a két élő halott beszél a halálról, beszél a megholt két drága kincsről.

A vén János gazda kipödri bozontos bajuszát, reggelenként fényesre keni haját tiszta zsírral s már jókor felöltözve várja, mikor érkezik meg jó szomszédnője. Reggeli után most is a füzesben sétálnak; a két pár üveges szem tűztelenül, érzéketlenül mereng a távolba.

— Komám asszony! Nagyon jó én hozzám. Mi lenne velem, ha magamra maradtam volna.

— Ne is említse, komám uram, magamnak is jól esik. Sivár, szomorú az egyedüllét.

A vén János gazda hálás pillantást vetett szomszédjára, azután egyszerre megvillant két szeme, úgy megvillant, hogy régi ismerősei, az

odvas, terebélyes fák is meglepetten recsegték-ropogtak.

— Komám asszony, tán hogy is kezdjem no — szólt kissé elfogultan, s most oly gyermekes, oly fiatalos természet szállta meg — tán nem is kellene külön élnünk, tán összemehetnénk lakni. Hogy örvendene odafönn a két megboldogult.

Kató néne megzavarodott, talán gyöngye pir is vonult arczán végig. S míg a vén János gazda leste-leste szájáról a választ, Kató néne kitekin-tett az erdőből a tisztásra, hátha tanácsot adnak a friss, életerős virágok, a szellőben ingó nádak, vagy az a pajkos patakocska, hogy mit is kék válaszolnia.

A virágok, mintha negédesen mosolyognának, az ingó nádak hitetlenül susognának, nem válaszol a patakocska sem kérdő tekintetere s Kató néne mégis kitalálta nagy nehezen, mit illik válaszolnia; hej pedig de régen, réges-régen volt az, hogy ily szóval illették.

— Komám uram! Mit szólna a világ hozzá? Két vén ember bagóhitre összeállna.

— Mit? Hát, hadd beszéljen, ha jól esik neki Oszd meg elveszem el hát Megházasodunk.

Kató néne nem válaszolt, de úgy látszott, nincs ellene.

(U.)

hat nyelven jelenik meg és közel 30,000 világszót fog tartalmazni. Ez képezné alapját az újonnan kiadandó nemzetközi szótárnak.

Mindenesetre érdeklél várhatjuk e nemes törekvés eredményét, mert bizony egy jó világnyelvre szükség volna. Látjuk naponkint, mily zavarólag hat a soknyelvűség az egyes nemzetek között és bizony szomorú dolog az, hogy a művelt emberek, a kik különböző nemzetiségűek, nem is képesek egymást megérteni.

Az új törekvésben az a legérdekesebb, hogy aképen kívánna terjeszteni e nyelvet a német tudós, a ki feltalálta, hogy az összes vasuti tiszteket akarja összeköttetésbe hozni s azok útján terjeszteni az egész világon.

K R Ó N I K A

Míg a mult héten, két nyugot-európai államban csak kísértett a forradalom, addig Bulgáriából veszedelmes forradalom kitöréséről hozott hírt a táviró. Azóta már ki derült, hogy a hír túlzott. Annál komolyabb aggodalomra adnak azonban okot a kis Szerbiában uralkodó állapotok, a hol a radikálisok merényletet követtek el Milán élete ellen. Milán megmenekült, a merénylőt elfogták s most vizsgálat indult meg annak kiderítésére, hogy mi okból támadt gyilkos szándékkal a merénylő Milánra s nem voltak-e bűntársai? Szerbiában nincsenek még anarkisták, ilyenféle összeesküvésre alig lehet gondolni; van azonban Milánnak otthon igen sok ellensége, a ki jobb szerette volna, ha Milán nem is jött volna vissza Szerbiába s most azon vannak mindig, hogy az exkirályt az országból kiüldözzék. Belgrád népe örült, hogy a merénylet meggyűszült s nagyban ünnepli most Milánt a fiával, Sándor királylyal együtt. Milán pedig egyszerre népszerű lett sok ember előtt, a ki azelőtt ha nem volt is ellensége, de nem szerette.

A belgrádi rendőrigazgatóság börtönében mintegy harmincz radikális van elcsukva, köztük Pasics, a fővezér, a volt miniszterelnök. A merénylő Knezevics tegnapi vallomásából és egyéb lefoglalt iratokból kitűnt, hogy a *Milán* király ellen elkövetett merényletben közrejátszottak a radikálisok, a kik legnagyobb ellenségüket Milánt, el akarták tenni láb alól. Mert Milán volt az, a ki a radikálisok hatalmát teljesen tönkretette s ő volt a szerzője annak a politikai változásnak, a mely a gyöngye Simics-kormány bukása után? Szerbiában beállott. Ha a merénylet sikerült volna, a radikálisok azt követelték volna, hogy legyen vége a Gyorgyevics-kabinettel megkezdődött új iránynak s kezdődjék meg ismét a radikálisok szabad rablőuralma. Milán király, úgy látszik nagyon jól ismeri ellenségeit, mert oly mélyen belenyúlt a radikális fészekbe, a hogy csak tehette és elfogatta és lecsukatta mindazokat, a kiktől tudta, hogy a mostani rend fölforgatását óhajtják. A vizsgálat az összeesküvés szárait még eddig nem derítette ki, a nyomozást folytatják.

Míg a kis balkán államok ilyen izgatott hangulatban élnek, addig az igazi nagy politikát simán, mosolyogva és udvarias hajlongások között intézik el a nagy hatalmak egymás között.

Vilmos császár északi utazásában a mult héten Bergenben meglátogatta az *Iphigenie* francia iskola-czirkálóhajót. Mikor a császár a hajó földézetére lépett, fölhúzták az árbocra a német császári lobogót. Német részről is, francia részről is sokat foglalkoznak most e látogatás politikai fontosságával, mert nagyon valószínű, hogy a francia hajó találkozása Vilmos császárral nem véletlen dolog. Vilmos császár e látogatása kétségkívül előmozdítja Franciaország és Németország között a közeledést s táplálja azt a jóindulatot, melylyel egy idő óta Páris és Berlin egymás iránt viseltetik. *Vilmos* császár látogatása után táviratot küldött *Loubet* elnöknek s megköszönte neki a szives fogadást, a melyben az Iphigenien részesítették s hízegő hangon emlékezett meg a francia tengerészekről.

Mondani sem kell, hogy Oroszország féltékeny szemmel nézi Német- és Franciaország eme közeledését egymáshoz. Pedig Vilmos császár úgy látszik csak kapott az alkalmon rokonszenvét kimutatni a francia állam iránt, a melyet ravasz szövetségese Oroszország legutóbb is oly rútul cserbenhagyott.

A mult hét szenzációi immár mind kisebb és kisebb hullámokat vetnek. A belga forradalom is csillapodóban van, miután Lipót király is azt kívánja a kormánytól, hogy ejtse el új választási javaslatát, mely a forradalom tulajdoképeni okozója volt. A helyzetnek ez volt különben az egyetlen békés megoldása. Az ellenzék mindazonáltal tovább is folytatja az agitációt a választási törvények ellen s nem lehetetlen, hogy a dolognak folytatása is lesz.

Spanyolországban azonban nem csillapodtak le még a kedélyek. A karlisták folyton mozgolódnak és szervezkednek s Don Karlosz, a trónkövetelő minden perczen készen áll, hogy a zavarosban aztán halászszon.

A mint látjuk tehát, nem hogy a világbéke felé közelednénk, hanem Európaszerte majdnem mindenütt izgatottak a kedélyek, felhős a láthatár s nem lehetetlen, hogy közeli vihar előtt állunk.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK

A „Kitartás“ kiadóhivatalának figyelmeztetése az előfizetőkhez.

Többszöri felszólítások daczára a tagok közül sokan még mindig elmulasztják a tagkönyvecske számát a chekk-lapokra ráírni. *Saját érdekükben felszólítjuk előfizetőinket, hogy ezt megtenni el ne mulasztják, mert mulasztásuk nagy zavarokat okozhat.*

Felszólítjuk továbbá azon előfizetőinket, a kik júniusi és júliusi tagsági díjukkal még hátralékban vannak, hogy azt okvetlenül beküldjék, különben biztosítási igényeiket felfüggesztik és tagsági jogukat elvesztik.

A kiknek esetleg nincs chekk-lapjuk, azok küldjék be utalványon, a melynek szelvényére nevük mellé természetesen szintén rá kell írni a

tagkönyvecske számát, valamint az újonnan belépő tagoknak pontos címüket is fel kell jegyezniök. Egyben tudomásukra hozzuk előfizetőinknek, hogy e hó második felében mindenki 3 chekk-lapot fog kapni, a melyen ismét 3 hónapi tagsági díját küldheti be mindenki díjtalanul.

A „Kitartás“ tagjainak biztosítási kedvezményei.

Az első évben, mint mindenki tudja, baleset ellen vannak biztosítva a „Kitartás“ tagjai. A balesetek után járó kártérítések természetesen mindig a baleset nagyságától, illetőleg a baleset következtében beállott munkaképtelenség mineműségétől függenek. Mert ha például valaki egy véletlen baleset következtében elveszíti egyik ujját, nem vált annyira munkaképtelenné, mint például ha egyik karját vagy lábát veszíti el. Így nincs is akkora kártalanítási összegre igénye, mint például akkor, ha teljesen munkaképtelenné válik. A *részleges munkaképtelenségért* járó kárpótlás a következő határozmányok szerint állapíttatik meg.

A jobb kar vagy a jobbkez teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 60 százaléka;

a bal kar vagy a balkéz teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 50 százaléka;

egy lábfej vagy láb teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 50 százaléka;

egy egészséges és láterős szemnek teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 25 százaléka;

a jobbkez hüvelykujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 18 százaléka;

a balkéz hüvelykujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 16 százaléka;

a jobbkez mutatóujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 14 százaléka;

a balkéz mutatóujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 12 százaléka;

a jobbkez kisujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 12 százaléka;

a balkéz kisujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 10 százaléka;

a jobbkez középujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 8 százaléka;

a balkéz középujja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 6 százaléka;

a jobbkez gyűrűs ujjja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 8 százaléka;

a balkéz gyűrűs ujjja teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 6 százaléka;

a láb nagyujjának teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 5 százaléka;

minden más lábujj teljes elvesztéséért a kárpótlási összeg 3 százaléka.

Ebből láthatjuk, hogy az egyes kártalanítási esetek akként vannak megállapítva, a mennyire a baleset által sújtott munkaképtelenné vált.

Minden más itt fel nem sorolt részleges munkaképtelenség esetében a kártérítés nagysága

azon fokozat szerint állapíttatik meg, a melyben a biztosított keresetképesége foglalkozására, korára, állására és képességére nézve a baleset folytán állandóan csökkent.

Új világító eszközök.

Göthe halálos ágyán mondott utolsó szavai: Több világosságot! lassan mintegy jeligéjévé változtak a felfedezőknél s mindent elkövetnek arra, hogy minél jobban tökéletesítsék a világítási eszközöket. Egyik legközhatalmasabb világító eszköz ma a petroleum, mely a világ különböző helyein található óriási mértékben. Így például Pennsylvániában és a Kaukázusban rendkívüli mennyiségben buzog fel a földből. Hazánkban is fordulnak elő petroleumforrások, melyek azonban a világforgalmában elenyésző csekély mennyiséget produkálnak. A petroleum a természeti nyílásokon, vagy műszaki fúrások által mint kellemetlen szagú folyadék kerül ki a föld méhéből. A rendszeres destilláció által aztán különböző olajok, mint benzín, ligroin, petroleum-äther nyeretik belőle. Ezek azonban világításhoz kevéssé használatnak, mert mindez ideig veszélyeseknek bizonyultak.

Hogy mi módon termeltetik az anyatermészetből e különös folyadék, azt mindeztideig nem sikerült eldönteni. Eleinte azt hitték, hogy a kőszén-száraz destillációja által történik, de ez mindeztideig nem valószínű, mert a kőszén lepárolásával még nem sikerült e nemű folyadékokat nyerni.

Újabb időkben azonban Engel tanár azon nézetének adott kifejezést, hogy a petroleum nem más, mint egy feloszlásnak indult állatvilág végterméke.

A petroleum mellett újabb időben nagy tért hódított a gázvilágítás, mely világító eszköz a kőszén hevítése által állíttatik elő.

Mindezeket azonban messze túlszárnyalja a villamvilágítás. Megemlítenéd még a kalcium karbid is. E világító vegyületet kőszén és mészsóval nyerik s a jelek után ítélve, ez újabb világító eszköz ugyancsak szép jövőnek néz eléje, mert rendkívül szép világító erővel bír s előállítására igen könnyű és olcsó.

Egy amerikai Methuzsálem.

Irországbán, a Cavan grófságban 1792-ben született egy ember, a ki még ma is él, így tehát százhat esztendő. Harminczkét éves korában átment az Atlanti-Oceánon és Brooklynban (New-York) telepedett le. Nyolcz évvel ezelőtt hagyta abba a kocsis mesterséget s a kevésbé fáradságos állami szolgálatba lépett. Bernard Morris a neve és a figyelemreméltó nála az, hogy neki is, mint minden öreg embernek, szigorú receptje van arra, hogyan szerezheti meg magának az ember a hosszú életet. Utasításai a következők:

— Se ne szívjal dohányt, se ne bagózzál! Ne igyál, csak mérsékelten egyél, engedj meg magadnak minél több pihenőt, alvást, különben pedig bízzál istenben, a ki mindenkinek gondját viseli.

Százhetedik születése napja alkalmával meginterjuválták.

— Hogy hogyan érzem magamat? — felelte a kérdezősködésre. — Hát épen olyan jól érzem magamat, mint ötven esztendővel ezelőtt.

Csakugyan nagyon jó hatást tesz még az

öreg s csak a sok ráncz az arcán mutatja, hogy igen nagyon meg van áldva esztendőkkel. Különben háromszor házasodott már. Mostani feleségét, a kivel már harminczkilenc esztendő óta él, huszonegy éves korában vezette oltárhoz.

Kisebb a világ.

A világ, a folytonosan tökéletesedő közlekedési eszközökkel mindinkább összébb és összébb húzódik. Ötven évvel olyan volt a világ, hogy végrendeletet kellett csinálni, ha valaki Bpestől Bécsbe utazott. Ma már a gyorsan száguldozó vasutak következtében úgy összezsugorodott a világ, hogy úgyszólván nincs is távolság. Ma már gyerekjáték elmenni akár a hatodik országba is. Minden újabb vasúttal összeszorítják a világot, míg egyszer csak oda nem jutunk, mint a hogy a mesében van írva: csak ki kell a varázsigté mondanuk s túl leszünk az óperenciás tengeren is. Legalább erre mutat az a körülmény, hogy a kanadai Pacific vasút újabban egy olyan gyorsvonatot indított meg, a mely Montrealtól Vancouverig terjedő utat száz óra alatt teszi meg. Ezzel a gyorsasággal körül lehetne utazni tíz nap alatt a földet.

Tűzoltó papagályok.

A berlini állatkertben valóságos csodát művelnek egy pár betanított papagálylyal. Egy óriási kisasszony mutogatja őket s egyetlen szempillantásával uralkodik rajtuk. Egyetlen intésére sorba állanak, mire a színpadon egy ház kigyullad. Erre megfújják a trombitákat s robogva vonulnak be a feckendők, egy pár fehér bóbitás kakadu elkiáltja a vezényszót: s az önkéntes tűzoltó század a vész színhelyére siet. Ott a falaknak támasztják a létrákat, felmásznak rajtuk, egy csapat feckendőkért szalad, a másik az égő tetőre kúszik, a harmadik az ablakon át a szobába mászik és menti azt, a mi menthető. Azután dolgoznak, feckendeznek, másznak, szóval mint jó tűzoltók, mindent megtesznek, hogy lokalizálják a tüzet. A fehér papagály, mely a főparancsnok köztük, ezután büszkén előlép, kifejezi nekik megelégedését, aztán elkiáltja magát: század indulj! és szépen haza vonulnak.

Mulatság.

A Törekvés dal- és önképző-egylet 1899. július 16-án Kőbányán a régi sörház kertjében tánczczal, tombolával, dísztekézzel, confetti- és serpentindobással egybekötött nyári dalestélyt rendez. A mulatság iránt városszerte rendkívül nagy érdeklődés mutatkozik, mint egyáltalán minden mulatság iránt, a mit ez a jó nevű egyesület rendez. A nagy gonddal és kiváló művészi érzéssel összeállított műsor a következő:

Nyitány „Mathuzsálem herczeg“ operából Strauss J.-tól, előadja a zenekar. Négy eredeti népdal (Rám borult) Lányitól, előadja a dalegylet. Gavotte „Piros czipő“ balletből Mader R.-tól, előadja a zenekar. Éjji varázs kardal Storch N.-tól, előadja a dalegylet. Dalra magyar kardal Erkel Sándortól, előadja a dalegylet. Eredeti magyar induló (új) Starck Henriktől, előadja a zenekar. Egyes egyedül kardal Braun N.-tól, előadja a dalegylet. Magyar népdalok (Csillagos az éjjel) Hoppe

Rezsőtől, előadja a dalegylet. Potpourri „Szultán“ operából, előadja a zenekar.

A dalestély kezdete délután 4 órakor lesz. Belépti díj előre váltva 30 kr., a pénztárnál 40 kr. A tiszta jövedelem részben az egyleti pénztár javára, részben az utazási alpra fordíttatik.

KIADÓHIVATALI ÜZENETEK.

Mindazokat, kik a lapot hétfőig nem kapják kézhez, kérjük egy levelezőlapon ezt velünk tudatni, hogy a postahivatalnál a szükséges intézkedéseket megtehessek.

Sági Lajos Iltyó. Előfizetése egy évig teljesen rendben van, többet nem kell fizetnie. Üdvözet.

Kecskeméti Lajos Berettyó-Ujfalú. A chek-lapokra hátul csak akkor kell 2 kros bélyeget tenni, ha valamit ír reá, ha nem, úgy díjtalanul küldheti be azon a havi részletet. A tagkönyvecske számát az első oldalon a név mellé tessék írni.

Guttman Ignác S.-A.-Ujhely. Igen, az egész kedvezményben részesül.

Özv. Juhász Gáborné. Előfizetése június hó 1-étől kezdődik. Tehát tagsági jogosultsága is 1899. június 1-től veszi kezdetét.

Turesoki Pál Csege, nagy major. Előfizetését május 1-jétől számítjuk. Tagsági jogosultsága tehát 1899. május hó 1-jétől számítatik. További részleteit kérjük mindig a hónap első napjaiban beküldeni.

Sas Sándor Ujpest. Tagkönyvecskéjét a postán megreklamáltuk. Választ eddig még nem kaptunk. Ha tagkönyvecskéje elveszett volna, újat fogunk kiállítani. Jogai azonban teljesen biztosítva vannak.

Kvasy János Bród. Köszönjük a közölt címet. Lapokat részére elküldöttük.

Máté-Kertész Mihály Uj-Székely. Lakezímét kívánságához képest kijavítottuk s a lapnak pontos kézbesítése iránt intézkedünk.

Szabó Sámuel S.-A.-Ujhely A főkönyvekben nevét helyesbítettük.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Zs. S. úrnak. A mint láthatja, a verset azonnal felhasználtuk. A novella még gyöngye egy kicsit. Ezért is köszönet. Kérjük további buzgalmát.

Mák István Török-Szt.-Miklós. Habár előfizetője is annak a bizonyos lapnak, ha onnan visszalép s bár semmit sem kap vissza onnan a befizetett összegből, az előnyök, a miben minálunk részesül, hasonlíthatatlanul nagyobbak, mint ott. Vesztetni tehát semmi esetre nem fog. A másik kérdésnek utána járunk s idejében értesítjük.

Tartalom: Beszámoló. — A pálinka és a közerkölesök. — *Tárca:* Szerelmes a szívem. *Zsitvay Sándor.* Begyógyult sebek. (U.) — A munkaközvetítés statisztikája Ausztriában. — Valami a világnyelvről. — *Krónika.* — *Vegyes közlemények.* — *Kiadóhivatali üzenetek.* — *Szerkesztői üzenetek.*